

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Gazdasági körkép

Nézőpontok exportügyben

Népgazdasági terveinkben monoton egyhangúsággal ismétlődik évről évre a legfontosabb feladat: az egyensúlyi helyzet javítása. Ennek egyik legfontosabb eszköze a gazdaságos kivitel. Szabályozás és politikai elvárás, jól fölfogott vállalati érdek — az elvek szerint —, mindegyik ebbe az irányba mutat. A gyakorlat már nem mindig egyértelmű. A fő kérdések: mit, hol és milyen áron lehet ma eladni? Ehhez kapcsolódik a másik, nem kevésbé lényeges szempont: mit, mennyiért tudunk mai fölkészültségünkkel előállítani?

Szándékunk, Szeged gazdaságának „megmérése”, az exportteljesítmények és a nyereségadatok elősorolásakor teljesedhet ki leginkább. Kénytelenek vagyunk azonban kételyeinket, a helyzetben rejlő ellentmondásokat is megosztani az olvasóval. Mi számít „gazdaságos” exportnak? Jó lenne, ha egyértelműen el lehetne dönteni. Az felelne meg leginkább a gazdasági reform szellemének, ha az önállóság jegyében, a vállalati szempontok érvényesülnek, de úgy, hogy ez egybeessen a népgazdaság érdekeivel is.

A helyzet, sajnos, nem ilyen egyszerű. A KGST-n belül kétoldalú államközi megállapodások szabályozzák az áruforgalmat, s ezeket az egyes népgazdasági érdekeket szem előtt tartva kötik meg. Nem biztos azonban, hogy ez mindig egybeesik az egyes vállalatok érdekeivel. Elmaraszthatunk-e egy céget, amely — ha saját mérlegét nézzük — gazdaságtalanul exportál rubellel fizető piacokra, miközben rendkívül előnyösen kap népgazdaságunk valamilyen nyersanyagot — ugyanabból a barát országból?

Vagy nézzük a konvertibilis elszámolású exportot! Némelyik szegedi élelmiszeripari vállalatnak igen rossz a mutatószám: van, amelyik csaknem 60 forintért termel meg egy dollárt. Konvertibilis devizára azonban égetően szükségünk van, hogy a legszükségesebb importra és a súlyos adósságszolgálatra biztosítani tudja a pénzt az ország. Az élelmiszeripar hazai alapanyagból, hazai munkával termel ki konvertibilis devizát — annyit, amennyit. Olykor csak az a választás, hogy viszonylag olcsón eladjuk a megtermelt — és iparunk műszaki színvonalán földolgozott — élelmiszert, vagy hagyjuk veszendőbe menni.

Táblázatunk néhány mutatószáma akkor értékelhető pontosan, ha ismerjük a közelebbi körülményeket is. A kábelgár exportjának csökkenése egyértelműen az anyaghiányból származó termeléscsökkenés következménye. Jelentősen növelte exportját a Csongrád megyei Tejipari Vállalat: e mögött a makói sajtüzem révén a kapacitás bővülése áll, természetesen a felelősségteljes, jó munkán fölül. A Minőségi Cipőgyárban a géppark korszerűsítése, a megbízhatóan dolgozó anvagi megbecsülésének növelése tette lehetővé, hogy konvertibilis devizáért eladható árut produkáljanak — a gyár méreteihez viszonyítva nagy tételen. Ezenkívül nőtt a Taurus mindkét irányú exportja. Kiegészítésként ehhez is hozzá kívánkozik,

hogy Makón bővítették a hidoltömlőgyártó kapacitását. Némiképp más lapra tartozik a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat konvertibilis elszámolású exportjának jelentős emelkedése: a növekedés csak az 1982. évi rendkívül alacsony bázishoz mérten ilyen imponáló. Remélhető azonban, hogy a főlemelkedés idén is folytatódik.

1983. ÉVI EXPORT

I. Rubel elszámolású kivitel

A legnagyobb exportőrök	(millió Ft)
Taurus Gumigyár	813
Szalámigyár és húskombináat	582
Konzervgyár	400
Kenderfonó és Szövőipari V.	309
Minőségi Cipőgyár	99
Paprikafeldolgozó	94

Exportnövekedés

Pincegazdaság	45,0 % (23 millió)
Taurus Gumigyár	37,6 % (122 millió)

Exportcsökkenés

Kábelgár	36,0 % (39 millió)
Ruhagyár	31,0 % (17,5 millió)
Kenderfonó és Szövőipari V.	4,0 % (13 millió)

II. Nem rubel elszámolású kivitel

A legnagyobb exportőrök

(millió Ft)	kb. 2000
Szalámigyár és húskombináat	520
Cs. m. Tejipari Vállalat	250
Taurus Gumigyár	225
Paprikafeldolgozó	210
Kenderfonó és Szövőipari V.	184

Exportnövekedés

Cs. m. Tejipari V.	70 % (214 millió)
Minőségi Cipőgyár	63,5 % (30 millió)
Kenderfonó és Szövőipari V.	37,3 % (57 millió)
Taurus Gumigyár	32 % (61 millió)
Paprikafeldolgozó	24 % (44 millió)

Exportcsökkenés

Kábelgár	36 % (39 millió)
Ruhagyár	18 % (16 millió)

Nincs itt és most helyünk, hogy tovább részletezzük az egyedi körülményeket, minden mutatót külön magyarázzunk. Úgy véljük, az eredmények egymás mellé állításának mégis van létjogosultsága: azt kell támogatni — esetünkben a közvélemény rokonszenvével —, aki többet és gazdaságosabban képes exportálni.

A szegedi ipar az exporttevékenységét tekintve szép sikereket mondhat magáénak az elmúlt évre. A rubel elszámolású kivitel 2,8 milliárd forint, 1982-höz képest 8 százalékkal emelkedett. A nem rubel elszámolású export értéke 5 milliárd forint, 12 százalékkal több, mint az előző évben. Az emelkedés akkor is számottevő, ha figyelembe vesszük, hogy az összehasonlítás alapjául szolgáló 1982-ben csökkent a szegedi ipar konvertibilis exportja. Figyelmeztető ugyanakkor, hogy — főként az első félévben — egyes ágazatokban csökkent az export gazdaságosságát.

Változatok a gazdaságosságra

— Vállalatunk szempontjából az lenne a legjobb, ha csak belföldre termelnénk — mondja Pusztai Dénes, a Kenderfonó- és Szövőipari Vállalat gazdasági igazgatója. — A vállalatok értékelésére kidolgoztak egy eszköz- és bérarányos hatékonysági mutatót. Kijön egy százalékos arány, az országos átlag nagyjából 8 százalék lesz 1983-ra. Ahol ennek felett lép fel, az országos átlag felett eléri, nem minősülnek alacsony hatékonyságúnak.

— És a KSZV-nél?
— Összes termelésünk 40 százaléka kerül exportra. Előírják a konvertibilis elszámolású kivitel. Az államközi szerződések meghatározzák a rubel elszámolású exportot. Népgazdasági szempontból megéri, vállalati szinten azonban nem gazdaságos az export. Ezt az állam is elismeri, mert nem normatív támogatással kárpótol bennünket.
— Mi a gond?
— Kétféle mutatóval dol-

gozunk. A mérleg szerinti eredmény a támogatás nélküli összeget jelenti. Az érdekeltség alapjául szolgáló eredményben már a támogatás is benne van. A mi hatékonyságunkat a mérleg szerinti eredmény alapján számolják. Rákényszerülünk a számunkra gazdaságtalan exportra, miközben a hatékonyság értékelésekor elmarasztalnak érte.
— Belföldön monopóliumhelyzetben vannak, tehát rákényszeríthetik áraikat a partnereikre.
— Ez így nem igaz. A hazai piac túróképessége sem végtelen, de a kompetitív árrendszer keretében belföldi árainkat is a tőkés piacon elérhez kell igazítanunk.
— Miért csökkent a szocialista exportjuk?
— Hogy a konvertibilis kivitel növelni tudjuk. Szocialista piacra tavaly főként csak az államközi szerződésekben leköttött mennyiségeket szállítottuk.
— Hogy hírlík, a műanyag

feldolgozására kialakított be-
rendezéseik félgózzel dolgoznak. Ezek szerint elhibázott beruházás volt?
— Jelenleg kapacitásuk 60 százaléka üzemel. Amikor a beruházást megterveztük, nagy kereslet volt, jó áron.
— Lassan készültek el vele?
— Az átlagnál gyorsabban. De mire termeltünk volna, lezuhantak az árak, a Közös Piac korlátozta importját. A Távol-Kelet országai nagyon erős konkurenciát jelentenek. Korszerű gépeket helyeztek oda, és elképesztően olcsó a munkaerő.
— Mit tehetnek?
— Be vagyunk kerítve. Hátra nem léphetünk, a béreket nem szoríthatjuk le távol-keleti szintre. Előre sem léphetünk nagyot: hipermódern automata technikára nincs pénzünk. Arra szolgatunk a szervezésekkel, növeljük a termelékenységet.

A vevő szája íze szerint

A szegedi húskombináatban 1983-ban megkétszereződött az úgynevezett darabolt húsrészek exportja. Sonkát, karajt, tarját és más nemesebb húsokat bontották a megrendelő kívánása szerint.

Nincsenek könnyű helyzetben az enniválót kínáló kereskedők. Azok az országok, ahová kellene a hús, nem tudnak fizetni, ahol pedig sok a pénz, válogatósak. Csak a kifogástalan és szemre is tetszetős portékának van sikere. A szegedi húskombináatban emiatt nagyon ügyelnek a minőségi munkára. Amint azt Lobkovitz Sándor kereskedelmi igazgató elmondta: már a hizlaltatásnál ügyelnek meggyőzni a gazdákat, hogy a húsertés többet hoz a kasszába, mint a nagyra gömbölyödött zsírdiszó.

Mivel a piaci mozgások többletmunkára készítették a henteseket — a tervezett 642 ezer series helyett 696 ezret vágtak —, nem kis erőfeszítésbe telt az összehangolt munka feltételeinek megteremtése. Többször is igazítani kellett a főlvasárló árakon, hogy tartani lehessen a jószág-tartókban a termelési kedvet. Csaknem 80 nagyüzem és megközelítően 50 ezer kistermelő áll kapcsolatban a Szegedi Szalámigyár és Húskombináattal. Ahol naponta 2400–2500 sertést vágnak, ott szüksége is mutatkozik a jó partneri kapcsolatoknak.

Az év végi gyorsmérleg adatai szerint a kombinát a tervezett termelési értéket jóval túlteljesítette. Várhatóan 4,9 milliárd forint körülül összeget mutatnak majd a számok.

Az árbevétel — az élőállat-exporttal együtt — megközelíti a 6 milliárd forintot, s több lesz a tervezetténél. Ezért mondhatni, se szombatjuk, se vasárnapjuk nem volt a dolgozóknak. Túlóráztak és szabadtáncokat is áldoztak, hogy a piaci igényeknek eleget tegyenek. A rubel elszámolású exportra 582 millió, a nem rubel elszámolású pedig több mint 2 milliárd forint értékű árut készítettek. A kombinát külföldre szánt áruját a TERIMPEX külkereskedői adják tovább. Mint Lobkovitz Sándor említette: minden információt időben megkapnak tőlük, és a lehetőségek is adottak a gyors alkalmazkodáshoz. Ha például pármai sonkát kérnek, kerül; ha karajt, van; ha kicsontozott hús a kívánalom, akkor sincs fönnakadás. Ugyanakkor a hazai piacról sem feledkeznek meg, hiszen a 70-féle termékből jut a kimérőkbe, boltokba.

Az ideai tervek, számolva a külföldön kevésbé kanós hurkával, sajttal körömmel, kenőmájással — nagyobb hazai választékot ígérnek.

Tanács István
Majoros Tibor

Társadalmi munkából

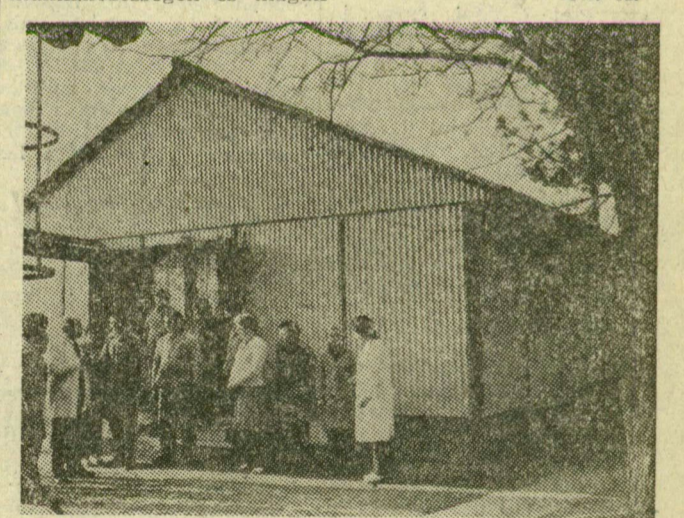
Új épület az átsóthalmi szociális otthonban

Még 1977-et írtunk, amikor az elnéptelenedett átsóthalom-irodásori tanyai részét vettek. Az udvaron most ott dísziskolát megkapta a megyei tanács egészségügyi osztálya azzal, hogy a gazdátlan ná vált épületben szociális intézményt létesítsen. Széles körű társadalmi összefogással el is kezdődött a munka. A megyei tanács vb biztosította az átalakításhoz szükséges anyagok költségeit, a tervezők, a kivitelezők önzetlenül ajánlották föl közreműködésüket. A társadalmi munkák koordinálására a megyei tanácsnál szervező bizottság alakult. A példamutató együttműködés eredményeként az iskola épületeiben 27 személyes szociális foglalkoztató intézetet hoztak létre, amely az önálló életvezetésre képtelen, család nélküli fiataloknak ad otthont és alkalmat a hasznos tevékenységre. Az 1978 óta működő intézmény lakói kertészkednek, gyümölcsöt termesztenek, s a szociális otthon dolgozóinak köszönhetően az új korszerű ólakban sertéseket is nevelnek. Ezzel komoly munkaterápiás foglalkoztatást biztosító intézeti gazdaság alakult itt ki.

A kedvező tapasztalatok és az igények növekedése fölvetette a további fejlesztés szükségességét. A rokkantak nemzetközi évében, 1981-ben a megye vállalatai, intézményei társadalmi felajánlásokkal igyekeztek segíteni az arra rászoruló embereken. Az így összegyűlt pénzből a vb 2 millió forintot a foglalkoztató intézet bővítésére szánt. A kiviteli terveket a megyei tanács vb építési és vízügyi osztályának dolgozói társadalmi munkában készítették el, a kivitelezésben kisiparosok, gazdasági munkaközösségek és maguk az intézeti dolgozók is részt vettek. Az udvaron most ott dísziskolát megkapta a megyei tanács egészségügyi osztálya azzal, hogy a gazdátlan ná vált épületben szociális intézményt létesítsen. Széles körű társadalmi összefogással el is kezdődött a munka. A megyei tanács vb biztosította az átalakításhoz szükséges anyagok költségeit, a tervezők, a kivitelezők önzetlenül ajánlották föl közreműködésüket. A társadalmi munkák koordinálására a megyei tanácsnál szervező bizottság alakult. A példamutató együttműködés eredményeként az iskola épületeiben 27 személyes szociális foglalkoztató intézetet hoztak létre, amely az önálló életvezetésre képtelen, család nélküli fiataloknak ad otthont és alkalmat a hasznos tevékenységre. Az 1978 óta működő intézmény lakói kertészkednek, gyümölcsöt termesztenek, s a szociális otthon dolgozóinak köszönhetően az új korszerű ólakban sertéseket is nevelnek. Ezzel komoly munkaterápiás foglalkoztatást biztosító intézeti gazdaság alakult itt ki.

Az év végi gyorsmérleg adatai szerint a kombinát a tervezett termelési értéket jóval túlteljesítette. Várhatóan 4,9 milliárd forint körülül összeget mutatnak majd a számok.

Az árbevétel — az élőállat-exporttal együtt — megközelíti a 6 milliárd forintot, s több lesz a tervezetténél. Ezért mondhatni, se szombatjuk, se vasárnapjuk nem volt a dolgozóknak. Túlóráztak és szabadtáncokat is áldoztak, hogy a piaci igényeknek eleget tegyenek. A rubel elszámolású exportra 582 millió, a nem rubel elszámolású pedig több mint 2 milliárd forint értékű árut készítettek. A kombinát külföldre szánt áruját a TERIMPEX külkereskedői adják tovább. Mint Lobkovitz Sándor említette: minden információt időben megkapnak tőlük, és a lehetőségek is adottak a gyors alkalmazkodáshoz. Ha például pármai sonkát kérnek, kerül; ha karajt, van; ha kicsontozott hús a kívánalom, akkor sincs fönnakadás. Ugyanakkor a hazai piacról sem feledkeznek meg, hiszen a 70-féle termékből jut a kimérőkbe, boltokba.

Somogyi Károlyné felvétele
A szociális otthon lakói az új épület előtt, és a társalgóban

